Nijmegen

Grondstoffenbeleidsplan 2026-2035

Inhoudsopgave

3 **Voorwoord**
4 **Samenvatting**
5 **1. Inleiding**
5 1.1 Aanleiding
6 1.2 Stand van zaken van het proces
7 1.3 Scope grondstoffenbeleidsplan
8 1.4 Looptijd grondstoffenbeleidsplan
9 **2. (Inter-) nationale beleidskaders**
9 2.1 Europese Kaderrichtlijn Afval
10 2.2 Wet milieubeheer
10 2.3 Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV)
11 2.4 Verbrandingstarief en CO_2-heffing
12 2.5 Nationale programma's
13 **3. Stand van zaken gemeente Nijmegen**
13 3.1 Huidige inzameling grondstoffenstromen
14 3.2 Kwaliteit grondstoffen
17 **4. Uitdagingen in Nijmegen**
17 4.1 Vermindering van (rest)afval
17 4.2 Verbeteren kwaliteit herbruikbare stromen
18 **5. Ambitie, doelen en uitgangspunten**
18 5.1 Ambitie van gemeente Nijmegen
19 5.2 Uitgangspunten voor meer en beter recyclen
19 **1. We bouwen voort op bestaand beleid**
18 **2. Invoeren omgekeerd inzamelen 2027-2025**
21 **3. Verbeteren kwaliteit grondstoffen**
22 **4. Afvalpreventie**
22 **5. Beperken verlies grondstoffen door verkeerd aanbiedgedrag**
23 **6. Monitoring**
24 **6. Participatie**
26 **7. Rechtvaardige stad**
26 7.1 Communicatie
26 7.2 Inclusie
27 7.3 Toegankelijkheid
27 7.4 Handhaving
28 **8. Financiën**
28 8.1 Afweging financiële scenario's
30 8.2 Financieel kader
31 **9. Vervolg: Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid**
32 **Bijlage(n)**

Voorwoord

De wereld om ons heen verandert. We zijn met steeds meer mensen op de aarde en verbruiken hierbij veel grondstoffen. Grondstoffen worden schaarser, de druk op het milieu neemt toe en de noodzaak om minder en duurzamer te produceren en consumeren wordt steeds urgenter. Het is voor onze toekomstige generaties van belang dat we bewust en verantwoord omgaan met de schaarse grondstoffen van onze aarde.

Met dit grondstoffenbeleidsplan zetten wij een belangrijke stap richting een toekomstbestendige en circulaire economie. Een schone en leefbare omgeving begint bij een zorgvuldige omgang met ons huishoudelijk restafval en grondstoffen. Dagelijks produceren we een aanzienlijke hoeveelheid afval, waarin nog herbruikbare grondstoffen zitten. De manier waarop we dit inzamelen, scheiden en verwerken heeft directe invloed op onze leefomgeving, het milieu en de volksgezondheid.

Dit grondstoffenbeleidsplan geeft richting aan hoe we als gemeente de inzameling van huishoudelijk afval en grondstoffen willen organiseren en ontwikkelen. Daarbij houden we rekening met de milieuwinst en service en kosten voor inwoners. Samen met inwoners, partners en uitvoerende partijen werken we aan een systeem dat zowel duurzaam, praktisch als betaalbaar is.

De opgave is helder: minder (rest)afval en meer recycling van grondstoffen. Met dit grondstoffenbeleidsplan spreken wij opnieuw de ambitie uit om nog zorgvuldiger om te gaan met onze grondstoffen, verspilling tegen te gaan en bij te dragen aan een duurzame toekomst voor huidige en toekomstige generaties. Door samen te werken kunnen we de stap zetten naar een circulaire economie.

Met dank aan foto's door: Dar, Karlijn Perlo en Stefan Verkerk.

Samenvatting

De gemeente Nijmegen wil in 2050 een circulaire stad zijn, waar geen grondstoffen verloren gaan.
Dit Grondstoffenbeleidsplan 2026-2035 geeft de doelen en uitgangspunten weer voor het inzamelen van huishoudelijke grondstoffenstromen. Het beschrijft de doelen: **65% recycling in 2030 en 70% recycling in 2035**. Dit willen we bereiken door in te zetten op de volgende uitgangspunten:

- We bouwen voort op bestaand beleid: de wijze waarop we momenteel onze herbruikbare grondstoffen inzamelen blijft veelal ongewijzigd.
- We voeren omgekeerd inzamelen in. Restafval wordt niet langer ingezameld door middel van de tariefzak, maar via (ondergrondse) verzamelcontainers in de openbare ruimte. Herbruikbare grondstoffenstromen, zoals GFT, PMD en OPK, blijven huis-aan-huis ingezameld. In eerste instantie komt er een overgangssituatie waarbij restafval minder vaak aan huis wordt opgehaald. Wie restafval eerder kwijt wil, kan hiervoor terecht bij de (ondergrondse) verzamelcontainers in de wijk. Uiteindelijk is het doel dat de inzameling van restafval door middel van zakken aan huis helemaal stopt.
- We zetten in op verbetering van de kwaliteit van herbruikbare grondstoffenstromen door bijvoorbeeld extra inzet op communicatie of aanpassingen in de serviceverlening.
- We zetten in op (rest)afvalpreventie.
- We zetten in op het voorkomen van verlies aan grondstoffen door verkeerd aanbiedgedrag, zoals bijplaatsingen.
- We gaan de kwaliteit van grondstoffen goed monitoren en interventies plegen waar dit nodig is.

Het doel is dat de hoeveelheid restafval wordt verlaagd, onze inwoners herbruikbare grondstoffen beter scheiden en een steeds groter deel van het huishoudelijk afval wordt gerecycled. De verwachting van deze uitgangspunten is dat deze uiteindelijk kostenneutraal kunnen plaatsvinden. Voor opstart- en projectkosten en het verbeteren van de kwaliteit grondstoffen zullen incidentele kosten worden opgevoerd van ongeveer €450.000,- per jaar tot 2035.

In dit grondstoffenbeleidsplan houden we rekening met rechtvaardigheid. Scheiden van grondstoffen en het aanbieden van afval- en grondstoffen moet voor iedereen mogelijk zijn. Waar nodig investeren we in bepaalde doelgroepen.

Dit grondstoffenbeleidsplan vormt een visie op hoofdlijnen tot 2035. De concrete uitvoeringsagenda volgt na vaststelling van het plan. In dit grondstoffenbeleidsplan leggen we nog geen uitvoeringsdetails vast, zodat er voldoende ruimte blijft om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen en inzichten. Ontwikkelingen in de komende jaren zijn moeilijk voorspelbaar, deze visie fungeert daarom als een kapstok waarbinnen passende en effectieve maatregelen kunnen worden ontwikkeld.
Uit het grondstoffenbeleidsplan volgt de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid. Hierin beschrijven we concrete maatregelen (inclusief participatieplan, monitoringsplan en een uitwerking van de financiën) om de doelen benoemd in dit Grondstoffenbeleidsplan 2026-2035 te behalen.

1. Inleiding

In dit hoofdstuk bespreken we de aanleiding voor het opstellen van dit grondstoffenbeleidsplan. Vervolgens schetsen we de huidige stand van zaken en geven we inzicht in activiteiten die reeds zijn uitgevoerd. Dit vormt de basis voor de verdere uitwerking van het beleid. Tot slot lichten we de scope en looptijd van het grondstoffenbeleidsplan toe. Hiermee bakenen we af welke onderwerpen binnen het beleidsplan vallen en voor welke periode het plan richting geeft.

1.1. Aanleiding

De gemeente Nijmegen wil in 2050 een circulaire stad zijn, waar geen grondstoffen verloren gaan[1]. Het scheiden en hergebruik van huishoudelijk afval- en grondstoffen is een belangrijk onderdeel van deze ambitie en is bovendien een wettelijke taak en verantwoordelijkheid van gemeenten. De inzameling van huishoudelijke grondstoffen is benoemd als een van de vitale systemen binnen de gemeente Nijmegen.

Met een recyclepercentage van 60,2% in 2025 behoort de gemeente Nijmegen tot één van de koplopers in Nederland. We zien echter dat er de afgelopen jaren sprake is van een afvlakking van de scheidingsresultaten. Om nog wezenlijke progressie te boeken, maken we in dit grondstoffenbeleidsplan fundamentele keuzes voor een ambitieus en duurzaam grondstoffenbeleid.

Omgevingsvisie Nijmegen

De *Omgevingsvisie Nijmegen: De Nabije Stad 2025-2050*[2] geeft richting aan de ontwikkeling van de stad voor de komende jaren binnen de beperkte beschikbare ruimte. In de omgevingsvisie zijn de nabije en rechtvaardige stad opgenomen als leidend principe. Dit betekent dat we streven naar een gezonde, aantrekkelijke, economisch veerkrachtige en duurzame stad. Een van de opgaven binnen de omgevingsvisie is het veiliger en schoner maken van wijken. Daarbij ligt de focus op goede afval- en grondstoffenvoorzieningen, een efficiënte inzameldienst en voldoende ruimte voor afval- en grondstoffeninzameling. In de stadsbegroting is daarnaast opgenomen dat de gemeente afvalpreventie wil verbeteren en verdere afval- en grondstoffenscheiding door huishoudens wil stimuleren.

In de omgevingsvisie heeft de gemeente Nijmegen ervoor gekozen de stadsgrenzen niet verder uit te breiden, maar zich te ontwikkelen tot een steeds compactere stad. Onder andere door toename van (hogere) woonvormen zal het aandeel hoogbouw verder groeien. De inzameling van huishoudelijk afval en grondstoffen moet aansluiten bij alle uitdagingen die de stad en haar groei de komende jaren met zich meebrengen.

Een toekomstbestendig grondstoffenbeleid

Dit grondstoffenbeleidsplan vormt de volgende stap richting een circulaire economie. Met dit plan stellen we de ambitie vast op de toekomstige inzameling en verwerking van huishoudelijke afval- en grondstoffen, evenals de doelen die nodig zijn om deze ambitie te realiseren. Omdat ontwikkelingen in de komende jaren moeilijk voorspelbaar zijn, fungeert dit beleid als een kapstok waarbinnen passende en effectieve maatregelen kunnen worden ontwikkeld. Deze maatregelen worden uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid.

1.2. Stand van zaken van het proces

Rekenkameronderzoek

In oktober 2021 publiceerde de Nijmeegse Rekenkamer het onderzoek 'Afval of grondstof[3]'. De gemeenteraad heeft de aanbevelingen uit dit onderzoek overgenomen. Het rekenkameronderzoek maak inzichtelijk dat er onvoldoende aandacht is geweest voor de kwaliteit en de mate waarin gescheiden ingezamelde stromen daadwerkelijk worden hergebruikt. Het onderzoek laat zien dat het van belang is om:

1. *Vastgelegd in de Omgevingsvisie Nijmegen: De Nabije Stad 2050*
2. *Zie De omgevingsvisie Nijmegen: De Nabije Stad 2050*
3. *Zie Rekenkameronderzoek Afval of Grondstof 2021*

- Bij inzameling inzicht te hebben in en te sturen op de kwaliteit van de grondstoffenstroom en
- In samenwerking met de verwerker in te zetten op een hoogwaardig hergebruik van de stroom met een gering mogelijke uitval in het verwerkingsproces.

Bij de ontwikkeling van dit grondstoffenbeleidsplan zijn de punten uit het rekenkameronderzoek meegenomen.

Startnotitie

De startnotitie 'Ontwikkeling beleidsplan Huishoudelijk afval 2023-2030'[4] is op 18 april 2023 door het college vastgesteld en op 5 juli 2023 in de gemeenteraad besproken.
De daarin benoemde uitgangspunten dienen als kader voor de verdere ontwikkeling van dit grondstoffenbeleidsplan.
De belangrijkste uitgangspunten die door de gemeenteraad zijn onderstreept zijn:

- We bouwen voort op bestaand beleid;
- We gaan door met de gescheiden inzameling van herbruikbare afval- en grondstoffenstromen bij de bron;
- We handhaven het principe 'de vervuiler betaalt', dus betalen naar rato van het restafvalaanbod;
- We voeren 'omgekeerd inzamelen' in;
- De kwaliteit van de herbruikbare afval- en grondstoffenstromen is een leidend principe voor het afval- en grondstoffenbeleid;
- We vragen directe betrokkenheid en eigen verantwoordelijkheid van inwoners bij afval- en grondstoffenscheiding;
- We onderzoeken de mogelijkheid om inzamelresultaten van GFT, OPK, PMD[5] en restafval te aggregeren op stadsdeelniveau.

[4] Zie de Startnotitie ontwikkeling beleidsplan huishoudelijk afval 2023-2030
[5] PMD is een afkorting van de materiaalstroom plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drinkpakken. Ook wel PBD genoemd (plastic, blik en drinkpakken). Deze term wordt landelijk het meest gebruikt. Bij Dar wordt hiervoor de term Plastic+ gebruikt.

Opbrengstnotitie Afwegingskader en visie toekomstige inzamelmethode restafval

Op 7 januari 2025 heeft de gemeenteraad de opbrengstnotitie *'Afwegingskader en visie toekomstige inzamelmethode restafval'*[6] besproken. In deze notitie is een afwegingskader en een langetermijnvisie gepresenteerd voor de toekomstige inzameling van fijn restafval, inclusief de aanbevolen ontwikkelrichting. De gemeenteraad heeft hierbij gekozen voor de ambitie om over te gaan naar omgekeerd inzamelen: restafval via (ondergrondse) verzamelcontainers inzamelen in plaats van restafval in zakken. Dit gebeurt - volgens het gekozen scenario in de opbrengstnotitie - gefaseerd. We beginnen met het inzamelen van fijn restafval met een lagere inzamelfrequentie van afvalzakken, in combinatie met het plaatsen van (ondergrondse) verzamelcontainers voor restafval in de wijk. In dit grondstoffenbeleidsplan werken we deze maatregel uit. Het doel is om uiteindelijk restafval in zijn geheel via (ondergrondse) verzamelcontainers in te zamelen.

1.3. Scope

Dit grondstoffenbeleidsplan richt zich op de inzameling van huishoudelijke afval- en grondstoffenstromen.

Bedrijfsafval

Dit grondstoffenbeleidsplan gaat niet over de inzameling van bedrijfsafval. Gemeenten hebben geen wettelijke zorgplicht voor de inzameling van bedrijfsafval. De Economische Visie 2025-2030[7] ondersteunt en stimuleert de gemeente Nijmegen bedrijven om beter afval te scheiden en gebruik te maken van herbruikbare grondstoffen. Bedrijven die qua aard en omvang vergelijkbaar afval produceren als huishoudens, kunnen gebruikmaken van dezelfde voorzieningen en diensten als inwoners, mits zij hiervoor reinigingsrechten aan de gemeente betalen[8].

Reiniging

Dit grondstoffenbeleidsplan gaat ook niet over (straat) reiniging en de aanpak van vervuiling en zwerfafval in de

6. *Zie de Opbrengstnotitie Afwegingskader en visie en koers toekomstige inzameling restafval*
7. *Zie: Economische Visie 2.0.*
8. *Zie de website van de gemeente Nijmegen over bedrijfsafval voor meer informatie: Bedrijfsafval - Gemeente Nijmegen*

openbare ruimte. Grondstoffeninzameling en reiniging zijn twee samenhangende beleidsterreinen: voor de inwoners in de stad heeft afvalinzameling en reiniging veel met elkaar te maken. Maar deze onderwerpen zijn toch goed te onderscheiden. Wel adresseren we in dit grondstoffenbeleidsplan het ontwijkend gedrag dat kan ontstaan bij het invoeren van nieuw beleid voor afval- en grondstoffeninzameling. Bijplaatsingen en afvaldumpingen horen zowel bij reiniging als binnen het grondstoffenbeleidsplan. We zorgen voor samenhang binnen de domeinen om dit integraal op te pakken. Het thema reiniging wordt meegenomen in het Omgevingsprogramma Openbare Ruimte. Daarnaast is in het nieuwe coalitieakkoord 'Groeien met lef! Samen voor Nijmegen[9]' opgenomen dat we een aanvalsplan afval opstellen om o.a. zwerfafval en dumpingen in Nijmegen tegen te gaan.

Maatregelen

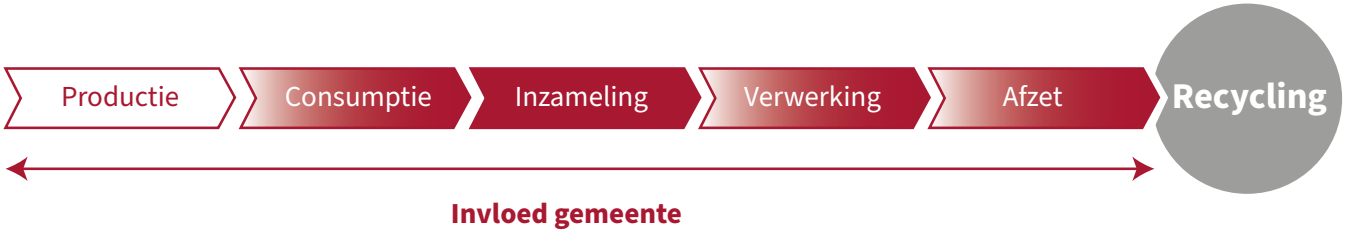
De concrete uitvoering inclusief maatregelen volgt na vaststelling van het plan in de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid. Hierin staan concrete maatregelen benoemd om de ambities en doelen uit dit grondstoffenbeleidsplan te halen. De maatregelen worden getoetst aan de doelen en uitgangspunten uit dit grondstoffenbeleidsplan. Tevens worden hierin een uitgewerkte financiële paragraaf, een communicatieparagraaf, een participatieplan en een uitvoeringsplanning opgenomen.

1.4. Looptijd

Het ombuigen van afval naar grondstofstromen is een complex traject met een lange adem. Om die reden is het van belang om de beleidslijnen ook voor een langere termijn uit te zetten. Dit voorliggend grondstoffenbeleidsplan zal daarom een looptijd hebben tot 2035. We rapporteren jaarlijks de voortgang en resultaten via de P&C-cyclus en het Milieujaarverslag. In uiterlijk 2030 evalueren wij het beleidsplan en, daar waar nodig, herijken.

Invloedsfeer gemeenten

We zien dat onze verantwoordelijkheid ook breder ligt dan onze wettelijk zorgplicht en zoeken daarom samenwerking op met partners in de keten. De invloed van gemeenten verschilt voor elke stap in de keten. Afbeelding 1 geeft schematisch de relatieve invloed van de gemeenten in de keten weer. Hoe meer gekleurd de pijl is, hoe meer invloed de gemeente heeft.

Afbeelding 1. Invloedsfeer gemeenten m.b.t. recycling in de keten (bron: programma VANG 2021-2025).

[9] *Zie coalitieakkoord 'Groeien met Lef! Samen voor Nijmegen'*

2. (Inter-) nationale beleidskaders

Om te komen tot nieuw beleid voor de gemeente Nijmegen, is het van belang om te kijken welke ontwikkelingen zich de afgelopen jaren hebben voorgedaan. De gemeente Nijmegen volgt de landelijke koers, maar kiest er bewust voor om op onderdelen verder te gaan met meer ambitieuze doelen. Hieronder vindt u informatie over *De Europese Kaderrichtlijn Afval*, de *Wet milieubeheer*, de *Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid*, de *Verbrandingstarieven CO_2* en nationale programma's. Dit zijn ontwikkelingen op (inter-) nationaal niveau met betrekking tot grondstoffenbeleid en circulaire economie.

2.1. Europese Kaderrichtlijn Afval

De Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen is een Europese wet die regels stelt voor hoe afval beheerd moet worden in de Europese Unie. Naast de focus op het verminderen van restafval ligt de focus steeds meer op het verbeteren van de kwaliteit van gescheiden grondstoffen.

De Europese Kaderrichtlijn Afvalstoffen bevat basisprincipes zoals de afvalhiërarchie:

De richtlijn definieert wat afval is, wanneer iets ophoudt afval te zijn en wanneer iets een secundaire grondstof wordt.
De afvalhiërarchie is gebaseerd op het Nederlandse model 'de Ladder van Lansink', zie afbeelding 1, en deze is inmiddels doorontwikkeld in (recenter) de R-ladder waarbij men verder kijkt dan alleen afvalbeheer. Daarnaast bevat de Kaderrichtlijn Afval doelstellingen die lidstaten moeten halen, zoals een minimum percentage recycling van stedelijk[10] (gemeentelijk) afval:

- 55% recycling tegen 2025
- 60% recycling tegen 2030
- 65% recycling tegen 2035

Europese doelen stellen niet langer de hoeveelheid restafval centraal, maar richten zich op het aandeel recycling van huishoudelijke grondstoffen (stap C op de ladder van Lansink)

Afbeelding 2. De Ladder van Lansink

2.2. Wet milieubeheer

De Europese Kaderrichtlijn Afval is in Nederland geïmplementeerd in de Wet milieubeheer. Deze wet regelt onder meer twee belangrijke aspecten van het gemeentelijk afval- en grondstoffenbeleid:

- De zorgplicht van gemeenten voor de inzameling en milieu-hygiënische verantwoorde verwerking van huishoudelijke grondstoffen. De wet stelt hiervoor kaders waar gemeenten bij de uitvoering van hun afval- en grondstoffenbeleid rekening mee moeten houden. Zo moet er binnen iedere gemeente minimaal één locatie beschikbaar zijn waar inwoners huishoudelijk afval en grondstoffen kunnen aanbieden, zoals een milieustraat.
- De verplichting voor gemeenten om bepaalde afval- en grondstoffenstromen gescheiden in te zamelen en te laten recyclen. Hiermee wordt hergebruik van materialen gestimuleerd en de hoeveelheid restafval beperkt.

Deze doelen zijn ook opgenomen en verder uitgewerkt in het Circulair Materialenplan (CMP)[11], de opvolger van het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). Het CMP vormt het beleidskader van het Rijk voor afval- en materialenbeheer binnen de circulaire economie in Nederland.

Kaderwet Circulaire Economie

Het Ministerie van Economische zaken en Klimaat bereidt een wijziging voor van de Wet milieubeheer: de Kaderwet Circulaire Economie. Hiermee wordt de Wet milieubeheer toekomstbestendig gemaakt voor wat betreft artikelen die gaan over stoffen, producten en afvalstoffen. Waar de Wet milieubeheer zich richt op de bescherming van het milieu en het reguleren van afval- en milieubeheer, biedt de Kaderwet Circulaire Economie een aanvullend juridisch kader om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. De Kaderwet Circulaire Economie is op dit moment[12] nog niet in werking getreden.

2.3. Uitgebreide Producenten-verantwoordelijkheid (UPV)

De Europese Kaderrichtlijn Afval introduceert Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV). Dit betekent dat producenten en importeurs verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van producten die zij in Nederland op de markt brengen.

Voor diverse productgroepen gelden UPV-regelingen met doelstellingen voor inzameling en recycling, zoals bijvoorbeeld voor verpakkingen, zoals Plastic, Metaal en Drinkkartons (PMD), afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA), matrassen, textiel en batterijen. Producenten- en koepelorganisaties zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor afval- en reinigingsdiensten (NVRD) maken

10. Stedelijk afval is huishoudelijk afval en afval van bedrijven/instellingen wat dezelfde omvang heeft als huishoudelijk afval, zoals kantoren, winkels, scholen etc.
11. Zie website van het CMP
12. September 2026

samen afspraken over de uitvoering van de UPV's. De invoering van een UPV is complex, omdat verantwoordelijkheden, financiële stromen en uitvoeringsafspraken binnen de afval- en grondstoffenketen opnieuw moeten worden ingericht. Via een UPV krijgen producenten de verantwoordelijkheid voor de inzameling, verwerking en financiering van de afvalfase van hun producten. Omdat partijen verschillende rollen, belangen en perspectieven hebben vraagt de uitvoering om een goede samenwerking, afstemming, vertrouwen en transparantie tussen betrokken partijen.

Samenwerkingsovereenkomst Verpakkingen
Een recent voorbeeld van nieuwe afspraken tussen producenten en gemeenten is de Samenwerkings-overeenkomst Verpakkingen 2025-2030 tussen Verpact (de producentenorganisatie die uitvoering geeft aan de UPV voor verpakkingen) en gemeenten (VNG/NVRD) over de inzameling, verwerking en vergoeding van verpakkingsafval waar PMD een belangrijk onderdeel van is. Deze nieuwe overeen-komst is op 1 januari 2026 ingegaan. Hierin is onder andere afgesproken dat de vergoeding voor PMD mede afhankelijk is van de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde materiaal. De kwaliteit wordt vastgesteld aan de hand van samenstellings-metingen die worden uitgevoerd door onafhankelijke meet-bureaus onder gezamenlijke regie van Verpact, VNG en NVRD. Op basis van deze metingen wordt de gemeente Nijmegen ingedeeld in een kwaliteitsstaffel. Hoe hoger de zuiverheid van het ingezamelde PMD, hoe hoger de vergoeding die we kunnen ontvangen.

Schone en goed gescheiden grondstoffenstromen zorgen hierbij voor betere recycling en lagere kosten. Dit draagt niet alleen bij aan betere recycling, maar helpt ook om de doorberekening van kosten aan inwoners zo laag mogelijk te houden.

2.4. Verbrandingstarief en CO_2-heffing

Naast doelstellingen voor afvalreductie en recycling zet de landelijke overheid ook financiële instrumenten in om gemeenten te stimuleren restafval te voorkomen en grond-

stoffenstromen beter gescheiden in te zamelen. Vanaf januari 2026 geldt een tarief van € 40,85 voor het verbranden of storten van een ton (1.000 kilogram) restafval. Dit tarief stijgt jaarlijks (ter vergelijking: in 2018 bedroeg dit nog € 13,21) en wordt opgelegd aan afvalverwerkers, die de kosten doorberekenen in hun verwerkingstarieven. Het Rijk heeft daarnaast aangekondigd de afvalstoffenbelasting de komende jaren verder te verhogen. Hierdoor komen de kosten binnen de afvalsector onder druk te staan.

De overheid verhoogt ook stap voor stap de belasting op CO_2-uitstoot voor afvalverbrandingsinstallaties (zoals de ARN). In 2030 moeten zij € 295 betalen voor elke ton CO_2 die ze uitstoten. Tegelijkertijd wordt de vrijstelling (het deel waarover ze geen belasting betalen) langzaam afgebouwd. Deze extra kosten komen boven op de normale kosten voor het verwerken van afval. Ook hierdoor wordt het verbranden van restafval de komende jaren steeds duurder. De kosten hiervoor worden uiteindelijk direct of indirect doorberekend naar de inwoners.

Dit betekent dat betere scheiding van herbruikbare grondstoffen, zoals papier, PMD, GFT/E, glas en textiel, niet alleen milieuwinst oplevert, maar ook financieel steeds belangrijker wordt.

2.5. Nationale programma's

Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030
Het Nationaal Programma Circulaire Economie (NPCE)[13] is het Rijksbrede programma waarmee de Nederlandse overheid de overgang naar een volledig circulaire economie wil versnellen. Het NPCE heeft als hoofddoel dat Nederland in 2050 100% circulair is. Daarmee wil de overheid bijdragen aan het verminderen van CO_2-uitstoot, het beschermen van de biodiversiteit en het verkleinen van de afhankelijkheid van schaarse grondstoffen. Met dit grondstoffenbeleidsplan dragen we bij aan de circulaire ambities van het Rijk met inzameling van huishoudelijke grondstoffen voor recycling.

Programma VANG – Huishoudelijk Afval (HHA)
In 2014 is het Rijksprogramma Van Afval Naar Grondstof (VANG) gestart. De ambitie van het VANG-programma is om gemeenten te stimuleren stappen te zetten in de richting van een circulaire economie. De doelen en principes uit VANG-Huishoudelijk afval zijn inmiddels opgenomen in het NPCE 2023-2030. De landelijke doelen zijn:

- 60% recycling in 2030 en 65% recycling in 2035.

Percentage scheiding vs. percentage recycling
In 2021 zijn de VANG-doelstellingen herzien en aangepast. De nadruk ligt nu meer op percentage recycling, waarbij eerder werd gekeken naar de hoeveelheid restafval en scheiding van grondstoffen. Er is een verschuiving van kwantiteit naar kwaliteit

Percentage recycling is anders dan het percentage scheiding van grondstoffen. Niet alles wat gescheiden wordt ingezameld kan namelijk daadwerkelijk worden gerecycled. Het percentage recycling is het aandeel van de totale gescheiden ingezamelde grondstoffen dat daadwerkelijk wordt gerecycled tot nieuwe grondstoffen. Bij verwerking van grondstoffen treedt verlies op, bijvoorbeeld door vervuiling of verkeerd aangeboden afval (bijvoorbeeld restafval in PMD-zakken). Sommige materialen die gescheiden worden ingezameld zijn daarnaast technisch niet volledig recyclebaar. Hierdoor wordt een deel van de gescheiden ingezamelde grondstoffen alsnog verwerkt als restafval.

Per gescheiden grondstoffenstroom berekenen we nu welk deel daadwerkelijk gerecycled kan worden: het recyclepercentage. Dit is de graadmeter voor de ambitie waar we naartoe willen.

[13] *Zie: Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030*

3. Stand van zaken gemeente Nijmegen

In dit hoofdstuk bespreken we de stand van zaken van het grondstoffenbeleid in Nijmegen. Daarnaast gaan we in op de huidige inzamelmethode van afval- en grondstoffenstromen en de kwaliteit van de grondstoffen in Nijmegen.

3.1. Huidige inzameling grondstoffenstromen

De kern van het Nijmeegse grondstoffenbeleid is het principe van 'de vervuiler betaalt'. We koppelen het aanbieden van restafval aan een tarief, zodat inwoners zelf invloed hebben op de afvalkosten. Dit vormt een stimulans om de grondstoffen goed te scheiden van het restafval: hoe minder restafval, hoe goedkoper je uit bent. In Nijmegen scheiden we afval en grondstoffen van huishoudens 'aan de bron'. Dat wil zeggen dat bewoners in of nabij hun eigen huishouden de herbruikbare grondstoffenstromen zoals PMD, OPK en GFT gescheiden houden en aanbieden. De reden hiervoor is dat inwoners de grondstoffenstromen het beste zelf kunnen scheiden[14] waardoor de kwaliteit beter blijft. Tabel 1 geeft samengevat weer hoe we momenteel onze afval- en grondstoffenstromen inzamelen.

Nijmeegse Kadernota afval 2013-2022

Dit grondstoffenbeleidsplan is een vervolg op de Nijmeegse Kadernota afval 2013-20221[15] met bijbehorend uitvoeringsplan. Hierin zijn maatregelen uitgewerkt om meer grondstoffen uit restafval terug te winnen en de hoeveelheid restafval te verminderen. De resultaten: in 2013 bedroeg de grondstoffenscheiding 60,2% en creëerden we 125 kg restafval per inwoner. Het doel: 70% grondstoffenscheiding en minder dan 100 kg restafval per inwoner — is in 2022 behaald. Sinds 2022 zijn deze resultaten echter afgevlakt. We zitten momenteel op een percentage van 71,2% grondstoffenscheiding en 97 kg restafval per inwoner in 2025.

Nieuwe hoogbouw

Bij woningen in hoogbouwcomplexen is het gescheiden

14. Bron: Bronscheiding en/of nascheiding - NVRD, Bronscheiding kwalitatief beter dan nascheiding | HVC Groep
15. Zie: Kadernota 'Creatief met afval: minder afval en meer grondstoffen' Nijmegen

Tabel 1: Samenvatting inzamelmethoden van de verschillende grondstoffenstromen in Nijmegen.

Grondstoffenstroom[16]	Inzamelmethode	Kosten[17]	Frequentie
Fijn restafval[18]	Groene (50 L zak) of rode (25 L zak), huis-aan-huis opgehaald of via verzamelcontainers met pas (betaal voor 'click') in gewone grijze vuilniszak (vooral bij nieuw-bouwcomplexen en binnenstad).	Groene zak: €1,20 per zak/ inworp, rode zak €0,75 per zak/ inworp en ondergrondse container: €1,20 per inworp	Hoogbouw en centrum 1x per week ophalen, laagbouw 1x per 2 weken. Verzamelcontainers altijd beschikbaar.
Grof restafval[19]	Inleveren milieustraat of ophalen aan huis.	Milieustraat: Grof restafval: jaarlijks eerste 200 kg gratis, daarna €0,26 per kg, ophalen thuis: 1 keer per jaar gratis (max 2m^3) daarna €35,99 per 2m^3	Openingstijden milieustraat.
PMD (plastic-, metaal,- drank-kartonsverpakkingen)	Oranje plastic+ zakken of inpandige rolcontainer bij (nieuwe)hoogbouw.	Oranje zakken: €1,15 per zak (rol van 10 stuks)	Hoogbouw 1x per week ophalen, laagbouw 1x per 2 weken.
GFT (groente-, fruit- en tuinafval)	Mini container huis-aan-huis, minicontainer bij behuizing in de openbare ruimte (bij hoogbouw en binnenstad) of inpandige rol-container bij (nieuwe)hoogbouw en milieustraat.	Gratis	1 keer in de 2 weken minicontainer huis-aan-huis. Minicontainers in behuizing altijd beschikbaar.
OPK (oud papier en karton)	Minicontainer huis-aan-huis, los, gebundeld aan de straat (wat niet in de container past) of inpandige rolcontainers bij (nieuwe) hoog-bouw en milieustraat.	Gratis	1 keer in de 4 weken ophalen.
Glas	Ondergrondse of bovengrondse verzamelcontainers (vaak bij supermarkten) en milieustraat.	Gratis	Verzamelcontainers altijd beschikbaar of openingstijden milieustraat.
Textiel	Ondergrondse containers (vaak bij supermarkten) en milieustraat.	Gratis	Verzamelcontainers altijd beschikbaar of openingstijden milieustraat.
Luiers & incontinentiemateriaal	Rolcontainer met afvalpas in de openbare ruimte (vaak in kinder-rijke buurten, ouderenwoningen), rolcontainer bij kinderdagverblijven en milieustraat.	Gratis	Rolcontainer in behuizing altijd beschikbaar, rolcontainer bij kinderdagverblijven en milieustraten volgens openingstijden.
Overige herbruikbare stromen	Inleveren op milieustraat.	Gratis	Openingstijden milieustraat.

aanbieden en inzamelen van grondstoffen bij elk individueel huishouden meestal geen optie. In deze situatie zetten we primair in op inpandige centrale containerruimtes waar de bewoners 24/7 de herbruikbare stromen GFT, PMD en OPK gescheiden kunnen afgeven. Daarmee is er een hoog serviceniveau voor de bewoners om zich makkelijk en laagdrempelig van hun herbruikbare grondstoffen te ontdoen. Dit is bestaand beleid dat we toepassen bij nieuwe hoogbouwcomplexen.

3.2. Kwaliteit grondstoffen

De kwaliteit van aangeboden gescheiden grondstoffen (PMD,

16. *Zie de website Dar voor actuele inzamelmethoden: Home | Dar*
17. *Kosten zijn van januari 2026*
18. **Verschil fijn en grof restafval:** *Het belangrijkste verschil tussen fijn en grof restafval is de afmeting en de inzamelwijze. Fijn restafval past in de groene of rode vuilniszakken en de (ondergrondse) verzamelcontainers. Grof restafval is te groot of te zwaar en wordt vaak naar de milieustraat gebracht of opgehaald. Beide stromen zijn bedoeld voor niet-recyclebaar huishoudelijk afval en worden verbrand.*
19. *Zie website Dar over de meest recente wijze van inzameling: Grof afval - Dar*

GFT, OPK, textiel, glas etc.) door inwoners is van belang voor de mate waarin een grondstof kan worden gerecycled. Met de kwaliteit van grondstoffen wordt bedoeld dat ingezamelde grondstoffen schoon, goed gescheiden en vrij van vervuiling zijn, zodat we ze hoogwaardig kunnen recyclen en afkeur van vrachten voorkomen wordt. Hoge kwaliteit van gescheiden stroom heeft een hoge impact op circulariteit.

Recycling

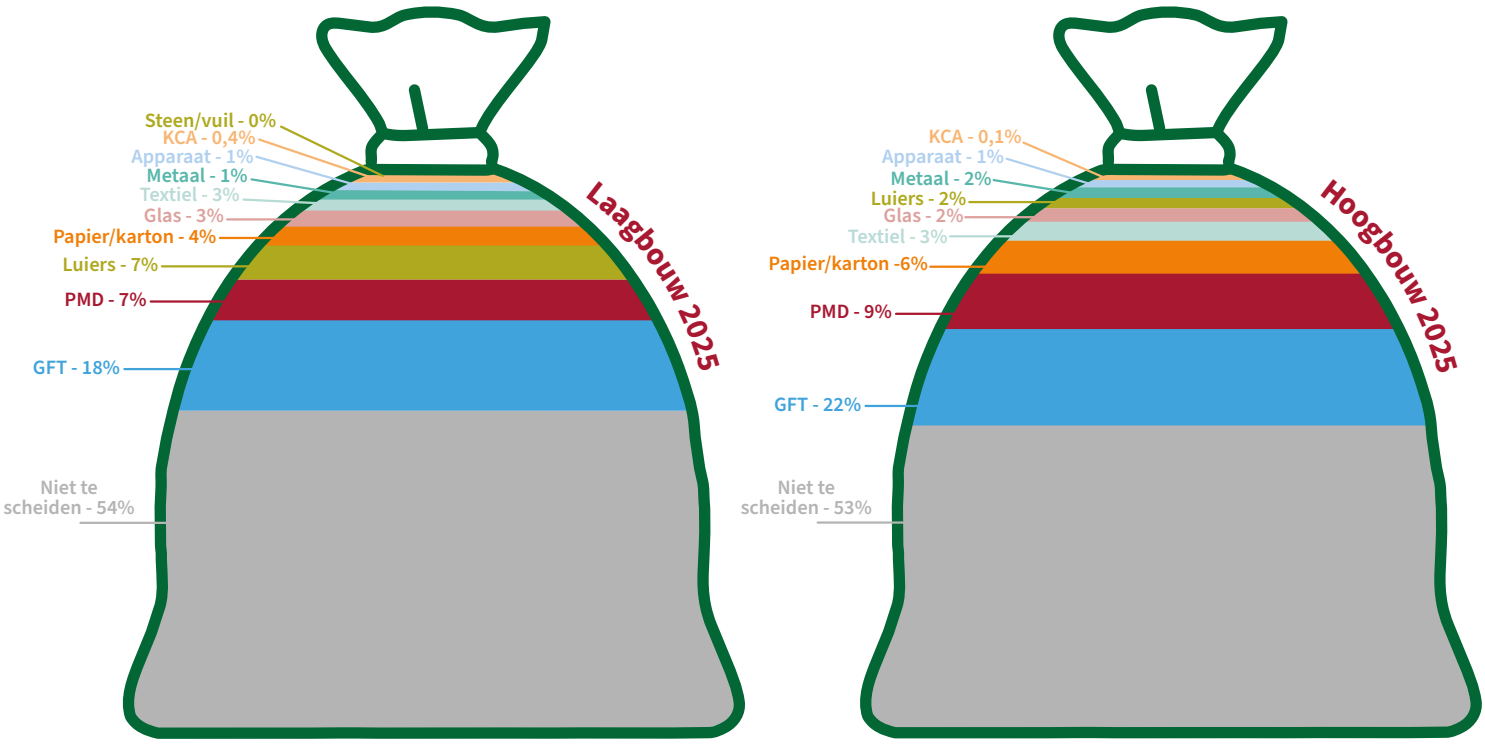
Het aantal kg restafval per inwoner is sinds 2020 gedaald. In 2020 zamelen we een hoeveelheid restafval in van 110,1 kg/inwoner, in 2025 was dat 97 kg/inwoner. Nijmegen behaalde in 2025 een percentage afval- en grondstoffen-scheiding van 71,4% van huishoudelijke grondstoffen waar-mee we **60,2% daadwerkelijke recycling** realiseren. We zitten momenteel al boven de landelijke doelstelling voor 2030 van 60% recycling, maar er zijn nog verdere stappen nodig om de landelijke doelstelling van 2035 te behalen (65% recycling).

Sorteeranalyses fijn restafval

Jaarlijks worden er een aantal sorteeranalyses uitgevoerd op huishoudelijk fijn restafval. Deze analyses tonen welke herbruikbare grondstoffen nog in het restafval zitten en we nog gescheiden kunnen inzamelen. Vanwege verschillen in woonomstandigheden wordt onderscheid gemaakt tussen restafval uit grondgebonden woningen (laagbouw) en uit bovenwoningen/flats (hoogbouw), zie figuur 1.

Voor de analyse zijn in het voorjaar en najaar 2025 in totaal twee sorteeranalyses op fijn restafval uitgevoerd. Dar selecteerde vooraf de inzamelroutes, als representatieve dwarsdoorsnede van de gekozen straat. De resultaten geven geen volledig representatief beeld voor de hele gemeente Nijmegen; het blijft een momentopname op basis van steek-proeven. Wel voeren we deze sorteeranalyses al een aantal jaar uit waardoor je een inzicht krijgt in de kwaliteit van het restafval over de jaren heen. Deze gegevens komen ook over-een met de landelijke trends.

Een groot deel van het gewicht van aangeboden restafval (46% bij laagbouw en 47% bij hoogbouw) bestaat nog uit herbruikbare grondstoffen. De grootste uitdaging ligt bij het

Figuur 1: Uitkomsten van de sorteeranalyses fijn restafval in 2025 van hoogbouw en laagbouw. Er zijn twee analyses samengevoegd, in het voor- en najaar. Er zijn steekproefmonsters genomen van ongeveer 15 wijken per periode.

beter scheiden van GFT/E uit het restafval. Hierin zien we dat het GFT/E vooral bestaat uit voedselverspilling en keukenafval en voor een aanzienlijk kleiner deel uit tuinafval. Ook PMD komt nog regelmatig in grotere hoeveelheden voor in het restafval. Hier gaat het voornamelijk om plastic verpakkingen. Vooral bij hoogbouw zien we een iets grotere fractie GFT/E en PMD in vergelijking met laagbouw. Daarnaast zien we ook nog luiers, glas, textiel, OPK en elektrische apparaten in het restafval.

Project verbetering kwaliteit van grondstoffen

Dar voert jaarlijks een project uit gericht op de verbetering van specifieke grondstoffenstromen. Dar onderzoekt daarbij de kwaliteit van grondstoffen uit huishoudelijke grondstoffenstromen. Zo krijgen we inzicht in de kwaliteit van deze stromen zodat we kunnen sturen op vervuilde routes in de stad. Hieronder bespreken we twee acties gericht op GFT en PMD.

GFT

Bij laagbouw controleren afvalcoaches de aangeboden GFT minicontainers vóór inzameling via wijkgerichte acties. Vervuilde containers blijven staan en bewoners krijgen hierover bericht via een hanger aan de container. Per wijk worden jaarlijks circa twee à drie controleacties uitgevoerd. Zodat we zien of de interventies zorgen voor een verbeterde kwaliteit van het GFT.

We zien dat de kwaliteit van GFT is over het algemeen beter dan die van PMD. Wel is er een duidelijk verschil tussen laagbouw en hoogbouw. In verzamelcontainers in de openbare ruimte (bij hoogbouw) wordt regelmatig vervuiling aangetroffen. Doordat deze inzamelmethode anoniem is, kan niet direct worden gecommuniceerd naar de gebruikers.

PMD

Sinds 2024 zet Dar wijkgericht afvalcoaches in voor de kwaliteitscontrole op PMD-zakken. Het terugkoppelen en handhaven op PMD-zakken is in de praktijk lastig. PMD-zakken zijn meestal niet te herleiden tot een specifiek huishouden. Er zitten vaak geen namen of adressen in, waardoor het moeilijk is om iemand aan te spreken op of een boete te geven voor verkeerd aangeboden afval- en grondstoffen. Daarom wordt deze ronde met afvalcoaches vooral gebruikt om een beeld te krijgen van de vervuiling. Door het ‘de vervuiler betaalt’-systeem in Nijmegen kan er een prikkel ontstaan om het restafval bij de PMD-zakken te doen, omdat PMD-zakken goedkoper zijn dan restafvalzakken. Daarnaast vinden veel inwoners het lastig om goed te weten welke grondstoffen bij het PMD hoort. We zien veel verschil tussen wijken in de kwaliteit van het PMD. Afvalcoaches hebben daarnaast vooral een ondersteunende en informerende rol en mogen geen sancties opleggen.

4. Uitdagingen in Nijmegen

We zien de afgelopen jaren een afvlakking van het percentage hergebruik en recycling. We bespreken in dit hoofdstuk de belangrijkste uitdagingen voor de komende tijd: 1) het verminderen van (rest)afval en 2) het verbeteren van de kwaliteit herbruikbare stromen.

4.1. Vermindering van (rest)afval

In Nijmegen streven we naar een circulaire stad waarin geen grondstoffen verloren gaan en materialen optimaal worden hergebruikt. In het ideale geval produceren inwoners geen restafval meer. Om die afvalvrije samenleving te bereiken, zijn stevige stappen nodig. Voorop staat afvalpreventie: het voorkomen van afval is effectiever dan het scheiden en recyclen ervan. Dit is noodzakelijk omdat grondstoffen op termijn schaarser worden of opraken. Restafval wordt verbrand, terwijl een groot deel nog uit herbruikbare materialen bestaat. De opgave is om deze beter te scheiden om zo de hoeveelheid restafval verder te verminderen en om aan de voorkant minder (rest)afval te creëren.

4.2. Verbeteren kwaliteit herbruikbare stromen

Naast het verminderen van restafval zetten we in op een betere kwaliteit van gescheiden grondstoffenstromen. Grondstoffen (vooral PMD en GF(T)/E, maar ook OPK, textiel en glas) zijn soms nog vervuild, waardoor we ze niet optimaal kunnen recyclen. Het verbeteren van de kwaliteit van deze stromen is daarom een belangrijke opgave. Hoogwaardige recycling is niet alleen milieutechnisch van belang, maar ook financieel. Door de stijgende verbrandingsbelasting levert elke kilogram restafval die niet verbrand hoeft te worden een besparing op. Uit kwaliteitsmetingen blijkt dat GFT/E nog regelmatig in andere stromen terechtkomt, zoals in het restafval en PMD. PMD is vaak vervuild met restafval en GFT/E. We zien een daling in het recyclepercentage van PMD. Ook de toenemende hoeveelheid textiel is een lastige stroom om te recyclen. Hier ligt een duidelijke verbeteropgave.

Hoogbouw

Afval- en grondstoffen scheiding bij hoogbouw is extra uitdagend. Bij hoogbouw kunnen we onderscheid maken tussen nieuwe hoogbouw (met inpandige opslagruimte voor herbruikbare stromen) en bestaande hoogbouw (met gezamenlijke containers in de openbare ruimte en zakken).

Bij nieuwe hoogbouw is er een gemeenschappelijke ruimte met rolcontainers voor de verschillende grondstoffen (PMD, GFT en OPK). Hierbij is er onder de inwoners en door de woningbouwcorporaties of VvE's meer controle.

Bij bestaande hoogbouw maken bewoners gezamenlijk gebruik van (ondergrondse) verzamelcontainers voor restafval en GFT in de openbare ruimte. PMD en OPK mogen nabij deze verzamelcontainers op straat worden aangeboden. Hierdoor ontbreekt sociale controle en is een directe terugkoppeling op verkeerd aangeboden lastig. Vervuiling is bovendien lastiger te herleiden tot individuele huishoudens. Ook is er bij bestaande hoogbouw vaak minder opslagruimte in huis of buitenshuis om verschillende afval- en grondstoffenstromen apart te houden. Dit vraagt om betere communicatie en maatwerk bij de hoogbouwwoningen om te komen tot een betere afval- en grondstoffenscheiding.

5. Ambitie, doelen en uitgangspunten

In dit hoofdstuk beschrijven we de ambitie voor de periode tot 2035 en formuleren we de bijbehorende doelen. Om deze ambitie en doelen te realiseren, zetten we in op een aantal uitgangspunten die richting geven aan de ambitie en doelen. Deze uitgangspunten zijn in dit hoofdstuk nader toegelicht.

5.1 Ambitie van gemeente Nijmegen

Met dit nieuwe grondstoffenbeleidsplan bewegen we mee met de landelijke focus van kwantiteit naar kwaliteit. We zetten in op een ambitieus grondstoffenbeleid, omdat we koploper willen zijn in recycling van grondstoffen én de nodige stappen willen zetten om in 2050 circulair te zijn. Dit grondstoffenbeleidsplan vormt een strategische visie voor de periode 2026–2035 en beschrijft hoe de gemeente de komende jaren omgaat met de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval en grondstoffen. Het plan richt zich op de lange termijn en geeft richting aan toekomstig beleid en besluitvorming.

5.2. Uitgangspunten voor meer en beter recyclen

Om te komen tot de bovengenoemde doelen nemen we de volgende uitgangspunten op:

1. We bouwen voort op bestaand beleid;
2. We voeren omgekeerd inzamelen gefaseerd in;
3. We focussen ons op de verbetering van kwaliteit van herbruikbare grondstoffen;
4. We zetten in op (rest)afvalpreventie bij huishoudens;
5. We zetten in op beperking van verlies aan grondstoffen door verkeerd aanbiedgedrag (zoals bijplaatsingen en dumpingen);
6. We optimaliseren monitoring.

De ambitie van de gemeente Nijmegen is[20]:

Een circulaire stad te zijn in 2050

Deze ambitie is hoger dan de landelijke doelstelling, namelijk 60% recycling in 2030 en 65% recycling in 2035. Omdat Nijmegen momenteel al de 60% doelstelling haalt, achten we deze ambitie realistisch. Gebaseerd op de maatregelen die we gaan inzetten en de mogelijkheden om recycling verder te verhogen.

Binnen deze ambitie streven we de volgende doelen na:

65%
recycling van huishoudelijk afval in 2030

70%
recycling van huishoudelijk afval in 2035

[20] *Vastgelegd in de Omgevingsvisie Nijmegen: De Nabije Stad 2050*

In dit hoofdstuk zijn deze uitgangspunten één voor één omschreven. Hierbij houden we rekening met de aspecten van de afvaldriehoek (zie informatiekader 'De afvaldriehoek'). De uitgangspunten vormen gezamenlijk de basis van dit grondstoffenbeleid.

De Afvaldriehoek

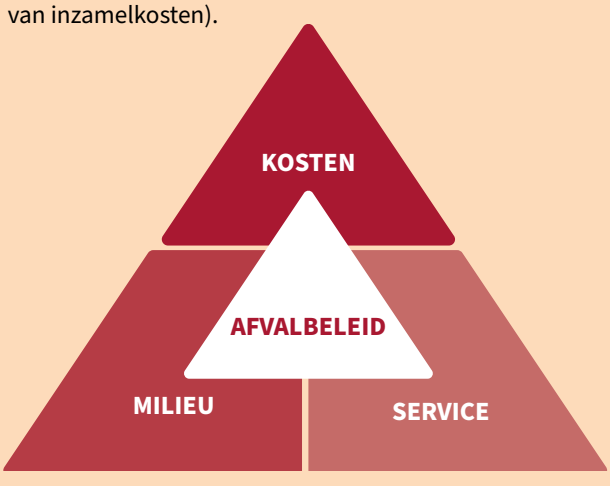
De afvaldriehoek laat zien hoe de drie kernaspecten kosten, milieueffecten en service voor inwoners met elkaar samenhangen. De afvaldriehoek vormt de kern van effectief afval- en grondstoffenbeleid, waarbij balans tussen milieu, service en kosten centraal staat. Gemeenten kunnen via deze drie onderdelen invloed uitoefenen op het afval- en grondstoffenbeleid.

Binnen de afvaldriehoek bestaan de volgende drie onderdelen:

1. **Milieu:** minder restafval en hoogwaardige recycling
2. **Service:** het gemak voor de inwoner
3. **Kosten:** betaalbare inzameling en verwerking

Binnen de recycledoelstellingen willen we een aanvaardbare balans tussen de service, kosten en milieu-impact, zie afbeelding 2.

Daarbij is het belangrijk te erkennen dat een keuze voor één aspect (bijvoorbeeld verhogen van de service) vrijwel altijd gevolgen heeft voor één of beide andere aspecten in de afvaldriehoek (bijvoorbeeld verhoging van inzamelkosten).

1. We bouwen voort op bestaand beleid

Het recyclepercentage van de gemeente Nijmegen ligt momenteel boven de landelijke doelstellingen voor 2030. Daarom bouwen we voort op het bestaande beleid voor huishoudelijke grondstoffenstromen, zoals vastgelegd in de Kadernota Afval Nijmegen 2013–2022 en de bijbehorende uitvoeringsagenda.

Het bestaande beleid is gebaseerd op de volgende uitgangspunten: we hanteren het principe 'de vervuiler betaalt' en zamelen grondstoffen zoveel mogelijk brongescheiden in.

2. Invoeren omgekeerd inzamelen 2027-2035

Momenteel wordt restafval ingezameld via de betaalde restafvalzakken. We stappen af van deze vorm van inzameling. Ten eerste om het straatbeeld te verbeteren en de kans op zwerfafval te verminderen. Zakken scheuren open, worden opengemaakt door dieren of worden buiten ophaaldagen op straat gezet, wat leidt tot vervuiling van de openbare ruimte. Ten tweede zijn restafvalzakken relatief zwaar, wat leidt tot een hogere fysieke belasting voor de inzamelmedewerkers. Dit kan op termijn negatieve gevolgen hebben voor de arbeidsomstandigheden en het risico op fysieke klachten verhogen.

Om de volgende stap te zetten richting een circulaire economie koos Nijmegen eerder[21] voor **'omgekeerd inzamelen'**. In dit systeem worden herbruikbare grondstoffen – zoals PMD, papier (OPK) en GFT – zo veel mogelijk aan huis opgehaald. Restafval brengen bewoners zelf naar een (ondergrondse) verzamelcontainer in de buurt, waar per inworp wordt betaald met de afvalpas. Daarmee ligt de nadruk van de service aan huis bij de herbruikbare stromen, terwijl het wegbrengen van restafval minder aantrekkelijk wordt gemaakt doordat bewoners hiervoor naar de verzamelcontainer moeten lopen. De service op de herbruikbare grondstoffen blijft minimaal gelijk. We hebben voor het invoeren van omgekeerd inzamelen de resultaten van een uitgevoerd participatietraject meegenomen. Bijlage 1 beschrijft een participatietraject met het stadspanel over het invoeren van omgekeerd inzamelen.

[21] *Bij de Opbrengstnotitie Afwegingskader en visie toekomstige inzamelmethode restafval op 7 januari 2025.*

Omgekeerd inzamelen is een bewezen en veelgebruikt instrument dat inwoners stimuleert om beter afval te scheiden. Doordat de drempel voor het aanbieden van restafval hoger wordt, worden inwoners gestimuleerd om beter GFT, PMD en OPK aan huis te scheiden en minder restafval over te houden. De combinatie van 'de vervuiler betaalt' en omgekeerd inzamelen laat in andere steden, zoals Apeldoorn en Zwolle, zien dat dit leidt tot betere scheidingresultaten en minder restafval.

De invoering gebeurt gefaseerd: we beginnen met het invoeren van een lagere inzamelfrequentie voor restafvalzakken in combinatie met ondergrondse containers met een lage dichtheid. Deze uitrol vindt gebiedsgericht plaats.

Concreet betekent dit:

- De huidige inzamelfrequentie van groene en rode restafvalzakken wordt gehalveerd:
  - Bij hoogbouw: inzameling 1x per 2 weken (in plaats van 1 x per week)
  - Bij laagbouw: inzameling 1x per 4 weken (in plaats van 1x per 2 weken)
- Wie eerder restafval weg wil brengen, kan gebruikmaken van (ondergrondse) verzamelcontainers in de buurt. De richtlijn is circa 1 container per 400 huishoudens, met een maximale loopafstand van ongeveer 350 à 400 meter. De exacte dichtheid verschilt per buurt, afhankelijk van het aandeel hoogbouw en de mogelijkheid om ondergrondse containers voor restafval in de bestaande openbare ruimte te plaatsen.

Omgekeerd inzamelen vraagt om maatwerk. We gaan onderzoeken wat logische en geschikte locaties in de openbare ruimte zijn en wat een goede loopafstand is. Daarom voeren we het systeem wijk-voor-wijk in. Zo doen we ervaring op in verschillende type gebieden en kunnen we waar nodig bijsturen. Goede communicatie, participatie en monitoring zijn daarbij essentieel.

Het uiteindelijke doel is om al het restafval via (ondergrondse) verzamelcontainers op afstand in te zamelen.

De huis-aan-huisinzameling van groene en rode restafvalzakken stopt. In elk gebied komen in plaats daarvan ondergrondse restafvalcontainers. De gefaseerde invoering vormt een tussenstap naar deze eindsituatie.

We verwachten dat het gefaseerd invoeren van omgekeerd inzamelen in 2035 volledig is geïmplementeerd. Er wordt toegewerkt naar de definitieve situatie, waarin de inzameling volledig via ondergrondse containers plaatsvindt. Om de overgang zorgvuldig te laten verlopen, werken we per wijk met een passende overgangsperiode. Per implementatieproject bepalen we welke overgangsperiode en -vorm het meest logisch en passend is.

Koppelkansen openbare ruimte

In de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid bepalen we concreet hoe omgekeerd inzamelen gebiedsgericht wordt geïmplementeerd. Hierbij kijken we naar koppelkansen met gebiedsontwikkeling of wijkrenovaties zoals de vernieuwingsgolf, wijken die minder goede resultaten hebben op afval- en grondstoffenscheiding en wijken waar juist goede resultaten te zien zijn. Zo kunnen we met wijkgerichte aanpak verschillende ervaringen opdoen.

We houden rekening met de natuur en wensen uit de omgeving bij het plaatsen en inrichten van (ondergrondse) verzamelcontainers. Bij het selecteren van de locaties wordt rekening gehouden met bestaand groen en aansluiting gezocht met omliggend groen, bijvoorbeeld door de omgeving rond de verzamelcontainers groener, aantrekkelijker en klimaatbestendiger te maken. Daarbij betrekken we ook inwoners bij de gedeelde verantwoordelijkheid van de verzamelcontainers.

We zoeken binnen de gemeente Nijmegen de samenwerking op om op de juiste manier de schaarse ruimte in de openbare ruimte en de bodem te benutten. Vanwege de groei van de stad binnen de huidige stadsgrenzen is er beperkte ruimte voor alle ontwikkelingen. Hierdoor zullen we integrale keuzes voor de ruimte moeten afwegen.

3. Verbeteren kwaliteit grondstoffen

Het verbeteren van de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen is een belangrijk onderdeel van dit grondstoffenbeleidsplan. Naast het terugdringen van de hoeveelheid restafval is het verbeteren van de kwaliteit noodzakelijk om daadwerkelijk te kunnen recyclen en daarmee onze recycledoelstellingen te behalen. Het gaat daarbij niet om hoeveel we inzamelen, maar nadrukkelijk ook om de kwaliteit van wat we inzamelen. Naast het implementeren van omgekeerd inzamelen voor restafval willen we inwoners stimuleren om hun grondstoffen beter gescheiden aan te bieden.

De komende jaren brengen we daarom meer focus en structuur aan in onze aanpak. We werken toe naar een duidelijke prioritering en planning per grondstoffenstroom, zodat we de juiste maatregelen op het juiste moment inzetten. Op basis van ontwikkelingen in de stad, kwaliteitsmetingen, beschikbare verwerkingsmogelijkheden en landelijke ontwikkelingen bepalen we waar de grootste verbeteropgaven liggen.

Focus op grondstoffen

In eerste instantie richten we onze inspanningen op PMD en GFT/E, hier zien we momenteel de grootste en meest urgente verbeteropgave. GFT/E komt nog vaak in het restafval en PMD terecht en PMD wordt regelmatig vervuild aangeboden. Daarnaast houden we ook de overige recyclebare stromen nadrukkelijk in beeld. Bijvoorbeeld textiel, waarbij vervuiling en de samenstelling van de ingezamelde stroom het steeds lastiger maken om textiel hoogwaardig te hergebruiken en te recyclen. Ook voor OPK, glas en andere kleinere grondstoffenstromen houden we de ontwikkelingen en kwaliteit nauwlettend in de gaten. Waar kwaliteitsproblemen of andere ontwikkelingen daar aanleiding toe geven, nemen we ook deze stromen mee in onze aanpak.

Om de kwaliteit structureel te verbeteren, hebben we inzicht nodig in de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. Deze inzichten gebruiken we om de inzameling gericht aan te passen en verder te verbeteren. Daarbij houden we rekening met verschillende situaties, zoals hoogbouw en laagbouw en de kenmerken van verschillende wijken.

We onderzoeken hoe inzamelmethoden en voorzieningen zo kunnen worden ingericht dat inwoners grondstoffen eenvoudig en zo zuiver mogelijk kunnen aanbieden. Communicatie en gedragsbeïnvloeding vormen hierbij een structureel onderdeel van onze aanpak. Waar nodig vertalen we de inzichten naar gerichte acties om de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen verder te verbeteren.

Collectieve inzamelvoorziening

In gevallen waar de inzameling van een afvalstroom plaatsvindt via een collectieve inzamelvoorziening (bijvoorbeeld bij nieuwe hoogbouw) willen we ook toe naar vormen van

collectieve verantwoordelijkheid voor het juiste gebruik van die inzamelvoorziening. Hierbij zijn inwoners gezamenlijk verantwoordelijk voor het inzamelen van grondstoffen met het oog op betere kwaliteit grondstoffen en controleerbaarheid van kwaliteit.

Samenwerken met verwerkers

Aan de kant van de verwerker gaan wij in gesprek met de afvalverwerkers van afval- en grondstoffenstromen. We willen een helder beeld krijgen wat er gebeurt met de ingezamelde stromen en in welke mate recycling wordt gerealiseerd. Vervolgens is het doel om samen met de verwerkers te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om meer recycling te realiseren.

4. Afvalpreventie

De invloed van een gemeente om te sturen op kwaliteit en hergebruik verschilt voor elke stap in de keten. Onze invloed op productie en consumptie van grondstoffen door de samenleving is beperkt. Afvalpreventie een belangrijke stap naar een circulaire economie. Met de Uitvoeringsagenda Circulaire Stad 2025-2030 zetten we in op afvalpreventie, reparatie, het versterken van de deeleconomie en hoger komen op de R-ladder[22]. Dit grondstoffenbeleidsplan sluit aan bij de gestelde ambities in de Uitvoeringsagenda Circulaire Stad 2025-2030.

5. Beperken verlies grondstoffen door verkeerd aanbiedgedrag

Dit grondstoffenbeleidsplan gaat niet over (straat) reiniging, de aanpak van vervuiling en zwerfafval in de openbare ruimte, zie hoofdstuk 1.3 ‘Scope’. Wel geven we aan wat bepaalde beleidskeuzes voor risico’s en gevolgen voor de openbare ruimte met zich kunnen meebrengen. We gaan binnen dit beleidsplan in op het verkeerd aanbiedgedrag van inwoners, zoals bijplaatsingen, dumpingen en verkeerd aangeboden afval of grondstoffen. Zie tekstblok ‘Verschil tussen bijplaatsingen, zwerfafval en afvaldumpingen’ voor toelichting op deze begrippen.

Verschil tussen bijplaatsingen, zwerfafval en afvaldumpingen

De termen ‘bijplaatsingen, dumpingen en zwerfaval’ worden regelmatig door elkaar gebruikt en dat schept soms verwarring.

De uitdrukking ***‘verkeerd aangeboden afval’*** slaat op alle soorten afval die op de verkeerde dag, de verkeerde tijd of plek of in de verkeerde container of zak worden aangeboden.

We spreken van ***bijplaatsingen*** als bij, naast of op een verzamelcontainer in de openbare ruimte afval wordt neergezet wat eigenlijk in de verzamelcontainer hoort. Bijvoorbeeld een restafvalzak die naast een ondergrondse restafvalcontainer staat, of een PMD-zak naast een (ondergrondse)verzamelcontainer PMD.

Afvaldumping slaat op het bewust naar een locatie gaan en daar achterlaten van een grotere hoeveelheid afval; bijvoorbeeld van een verbouwing, verhuizing, herinrichting of illegale activiteiten. Al het afval bij een ondergrondse container wat niet oorspronkelijk in de container hoort is een dumping.

Zwerfafval is los, relatief klein afval in de openbare ruimte dat bewust of onbewust ontstaat door het laten vallen van verpakkingen (vaak van voedsel en drank), plastic, papier, blikjes, sigaretten, kauwgum of voedselresten door consumenten of door morsen tijdens de afval- of grondstoffen inzameling. Het kan ook ontstaan door zakken die kapot zijn gemaakt (door bijvoorbeeld katten, vogels, muizen of statiegeldzoekers) en waarvan de inhoud verwaait.

[22] *Zie: Uitvoeringsagenda Circulaire Stad*

Verkeerd aangeboden afval
Binnen de gemeente Nijmegen zien wij dat afval regelmatig op een verkeerde manier wordt aangeboden. Dit kan komen door onduidelijkheid over regels, zoals twijfels wat er precies in PMD of GFT mag. Ook kunnen inwoners per ongeluk verkeerd afval of grondstoffen aanbieden, vanuit gemakzucht, bewust (om de financiële prikkel te omzeilen) of omdat een container vol of kapot is. We richten ons op een aanpak rondom communicatie, voorlichting, gedragssturing, handhaving en systeemaanpassingen (bijvoorbeeld andere wijze van inzameling) om deze problematiek aan te pakken.

Bijplaatsingen en dumpingen
Bijplaatsingen en dumpingen worden door inwoners als een groot knelpunt ervaren. Het leidt tot een vervuild straatbeeld en kan zwerfafval, stank en ongedierte veroorzaken. Omwonende storen zich er sterk aan en het tast de kwaliteit van de leefomgeving aan. Deze problematiek speelt landelijk bij ondergrondse verzamelcontainers en andere inzamelmiddelen in de openbare ruimte. We zien dit in vrijwel alle stedelijke gemeenten, ongeacht of zij werken met het principe van ‘de vervuiler betaalt’ en/of omgekeerd inzamelen. Ook bij de uitrol van dit beleidsplan krijgen we naar alle waarschijnlijkheid te maken met ontwijkgedrag van inwoners.

Op dit moment zetten we al in op het tegengaan van bijplaatsingen en dumpingen, en deze inzet blijven we voortzetten en versterken. Daarnaast onderzoeken we in hoeverre de uitbreiding van (ondergrondse) verzamelcontainers voor restafval invloed heeft op de omvang en aard van deze problematiek. Dit kan per buurt verschillen. We ontwikkelen een gerichte aanpak om deze problematiek aan te pakken, afgestemd op zowel de verschillende doelgroepen als wijken. Deze aanpak stimuleert enerzijds correct aanbiedgedrag en richt zich anderzijds op het verminderen van afvalhotspots. Hierbij is goede monitoring van de vervuiling essentieel. Door een gecombineerde aanpak van communicatie, participatie, handhaving en reiniging blijven we werken aan het beperken van de overlast om zo samen met de inwoners onze leefomgeving schoon te houden.

In het coalitieakkoord ‘Groeien met lef! Samen voor Nijmegen’ is een schone stad als belangrijk speerpunt benoemd. We zetten extra in op het terugdringen van afval op straat en naast containers. Om deze problematiek gericht en structureel aan te pakken, wordt een Aanvalsplan Afval en Bijplaatsingen opgesteld. Dit plan beschrijft de maatregelen en acties die nodig zijn om bijplaatsingen en zwerfafval terug te dringen en de stad schoon te houden.

6. Monitoring

Monitoring is essentieel om te beoordelen of we onze doelen realiseren en om te bezien of en waar we moeten bijsturen. We monitoren of we onze recycledoelstellingen - 65% in 2030 en 70% in 2035 - behalen. Deze recycledoelstellingen rapporteren we jaarlijks aan de gemeenteraad.

Daarnaast monitoren we ook regelmatig op de inzamelroutes. We volgen de hoeveelheden en samenstelling van verschillende afval- en grondstoffenstromen (restafval, GFT/E, PMD, OPK, textiel, etc.) om een beeld te krijgen van de grondstoffenscheiding, mate van vervuiling en de hoeveelheid restafval. Ook voeren we sorteeranalyses uit om inzicht in de samenstelling van herbruikbare stromen, de mate van vervuiling en de aard van aanwezige stoorstoffen. We onderzoeken of de monitoring kunnen optimaliseren, om zo een duidelijker beeld te krijgen van de grondstofstromen in de stad. Gerichte monitoring maakt het mogelijk om afgekeurde vrachten te koppelen aan specifieke inzamelroutes, zodat we gerichte communicatie kunnen inzetten. In de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid werken we hiervoor een plan uit.

Met de invoering van omgekeerd inzamelen is het belangrijk om te monitoren wat dit betekent voor het aanbiedgedrag van inwoners, zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin. Ook houden we bij of omgekeerd inzamelen leidt tot meer afvaldumpingen, bijplaatsingen of verkeerd aanbiedgedrag (zoals restafval in andere grondstoffenstromen).

6. Participatie

Participatie vormt een belangrijk onderdeel van de verdere uitwerking van het grondstoffenbeleid. Omdat een deel van de participatie plaatsvindt tijdens het opstellen van de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid, ligt bij dit grondstoffenbeleidsplan de nadruk op het formuleren van de uitgangspunten en ambities. In de vervolgfase worden inwoners, ondernemers en andere betrokken partijen actief betrokken bij de concrete invulling en uitvoering van maatregelen. In dit hoofdstuk wordt toegelicht hoe participatie heeft plaatsgevonden en verder wordt vormgegeven en op welke momenten stakeholders worden en zijn betrokken.

Peiling onder stadspanel

Alvorens het opstellen van dit grondstoffenbeleidsplan is er middels een onderzoek in het stadspanel gevraagd wat inwoners vinden van het idee van omgekeerd inzamelen, zie bijlage 1. De resultaten laten zien dat de meningen over omgekeerd inzamelen breed verdeeld zijn, met duidelijke verschillen tussen groepen. Tegelijk is er een positieve lijn: inwoners die al goed grondstoffen scheiden staan vaker open voor veranderingen en veel mensen geven aan dat zij hun grondstoffenscheiding nog verder kunnen verbeteren. Dit biedt kansen voor de verdere aanpak. Door inwoners goed te informeren en actief te betrekken bij de uitwerking, kan het invoeren van omgekeerd inzamelen in samenwerking met de stad ingevoerd worden.

Inwonersberaad[23]

In 2025 heeft het inwonersberaad samen besproken over maatregelen voor een 'Schone Stad'. Het inwonersberaad heeft adviezen gepresenteerd aan de gemeente Nijmegen om te komen tot een schone stad. De adviezen die betrekking hebben op de inzameling van huishoudelijk afval en grondstoffen zijn verwerkt in dit beleidsplan en de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid. Zowel advies 1.2 "De mobiele milieustraat" ('Rolle bolle Gijs') als advies 1.1 "Met inwoners inrichten/onderhouden van afval- en grondstoffenplekken en hotspots" zijn overgenomen en werken we verder uit conform het besluit.

Participatie binnen de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid

Invoering van omgekeerd inzamelen vraagt om een gedegen proces om inwoners en andere partijen in het traject mee te nemen en te betrekken. Omdat we omgekeerd inzamelen gefaseerd invoeren, stelt het ons in staat om per wijk ervaring op te doen en waar nodig meer maatwerk en differentiatie toe te passen. Het geeft ook ruimte om inwoners opnieuw te betrekken bij grondstoffenscheiding en gericht te communiceren. Zo nemen we ze mee in de nut en noodzaak van afval- en grondstoffenscheiding en waarom we bepaalde maatregelen nemen.

In de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid nemen we participatie expliciet mee. We maken een participatieplan waarin we meerdere stakeholders betrekken, zoals verschillende groepen inwoners en reinigingsrechtklanten, buurthuizen en maatschappelijke organisaties. Maar ook woningbouwcorporaties/VvE's, Dar, ARN, MARN, kringloopbedrijven, regiogemeenten, verwerkers van herbruikbare afval- en grondstoffenstromen nemen we mee. Nijmegen heeft een aantal adviescommissies die het college van burgemeester en wethouders adviseren over het gemeentelijk beleid. Door deze adviezen krijgen we meer zicht op leven en welzijn van bijvoorbeeld ouderen, gehandicapten, mensen met een migratieachtergrond. We betrekken de adviescommissies bij het opstellen van deze uitvoeringsagenda.

[23] *Zie: Inwonersberaad Schone Stad en Raadsvoorstel Adviezen inwonersberaad 'Schone Stad'*

7. Rechtvaardige stad

Nijmegen wil een rechtvaardige stad zijn en maakt bewuste keuzes over de verdeling van lusten en lasten. We hebben oog voor verschillende aspecten van ruimtelijke rechtvaardigheid en nemen die mee in dit grondstoffenbeleidsplan. Daarbij richten we ons op duidelijke communicatie met aandacht voor inclusie en toegankelijkheid. Deze thema's worden in dit hoofdstuk verder toegelicht.

7.1. Communicatie

Het op de juiste wijze scheiden en aanbieden van diverse afval- en grondstoffenstromen is veel meer dan enkel en alleen het inrichten van de juiste inzamelmiddelen en informatie verstrekken over de ophaaldagen. Afval- en grondstoffenscheiding is voor een belangrijk deel gedrag en vraagt een verandering in de mind-set van veel mensen. Om het gedrag van inwoners in hun dagelijkse omgang met afval en grondstoffen in goede banen te geleiden en waar nodig om te buigen is een uitdaging. Er zal namelijk altijd sprake zijn van ontwijkgedrag door onwil, gemakzucht en/of financieel gewin. Daarnaast is het soms lastig voor inwoners te begrijpen wat zij moeten scheiden en hebben inwoners niet altijd de mogelijkheid thuis goed te scheiden.

We bedenken een communicatiestrategie waar in we per doelgroep en per wijk bekijken welke communicatiemiddelen en -inzet het beste werkt, bijvoorbeeld het gebruik van beelden en pictogrammen. Daarnaast onderzoeken we hoe we extra kunnen inzetten op communicatie naar inwoners, bijvoorbeeld middels (extra) projecten met afvalcoaches en wijk of doelgroepgerichte communicatie. We zetten in op communicatie per wijk en doelgroep en richten we onze communicatie extra op vervuilde routes.

7.2. Inclusie

Bij de uitwerking van het grondstoffenbeleid houden we nadrukkelijk rekening met alle inwoners van Nijmegen. In de Omgevingsvisie Nijmegen De Nabije Stad 2050 zijn onder

andere rechtvaardige stad, toegankelijke stad en bijdragen aan de gezonde leefomgeving opgenomen als leidende principes. Betaalbaarheid, rechtvaardigheid, sociaal, gezond en toegankelijkheid staan daarbij centraal. We hebben specifieke aandacht voor groepen die mogelijk moeilijker te bereiken zijn of belemmeringen ervaren en zorgen dat Nijmegen rechtvaardig en toegankelijk blijft.

We houden rekening met verschillende doelgroepen, zoals ouderen, mensen met een beperkte mobiliteit, mensen met een beperking, grote gezinnen, laaggeletterden en mensen die veel restafval produceren. Mensen in een kwetsbare positie hebben mogelijk ondersteuning nodig hebben bij het scheiden van grondstoffen. We hanteren daarbij het principe van ongelijk investeren voor gelijke kansen: waar extra aandacht of ondersteuning nodig is, zetten we extra middelen in.

We betrekken ervaringsdeskundigen en sociale initiatieven bij het ontwerpen van de ondergrondse containers, zodat deze optimaal toegankelijk zijn voor iedereen. Ook bekijken we hoe bewoners en gemeenschappen hierin samen kunnen optrekken. Om zo afval- en grondstoffen scheiding voor iedereen mogelijk te maken.

Zwerfafval en bijplaatsingen dragen bij aan een rommelig en vervuild straatbeeld. Met name in wijken met een lagere sociaaleconomische status komt afvaloverlast op straat relatief vaak voor en wordt dit door bewoners als hinderlijk ervaren. In deze wijken is een gerichte aanpak wenselijk om de leefomgeving te verbeteren en de uitstraling en kwaliteit van de wijk te versterken.

De ‘vervuiler betaalt’ en omgekeerd inzamelen belonen goede afval- en grondstoffenscheiding: hoe minder restafval iemand aanbiedt, hoe lager de kosten. Inwoners hebben hiermee zelf invloed op hun afvalkosten. Omdat iedereen die afval en grondstoffen heeft kan bijdragen aan betere scheiding, beschouwen wij dit als een rechtvaardig systeem – mits inwoners goed en duidelijk worden geïnformeerd over de werking en de voordelen ervan. Het invoeren van ondergrondse containers draagt daarnaast bij aan een gezonde stad: de vuilniszakken op straat worden vervangen door ondergrondse containers, waardoor er minder vervuiling op straat ligt.

7.3. Toegankelijkheid

We hebben oog voor een inclusieve buitenruimte en toegankelijkheid. Ondergrondse containers zijn niet voor Iedereen even toegankelijk: ze staan soms op afstand en kunnen groot, hoog of zwaar te bedienen zijn. Omdat we omgekeerd inzamelen gefaseerd invoeren blijft het in de beginfase mogelijk om restafval aan huis te laten ophalen. Tegelijkertijd onderzoeken we hoe we de openbare ruimte toegankelijker kunnen maken, bijvoorbeeld door verbeterde ontwerpen van voorzieningen. Richtlijnen uit het handboek Toegankelijkheid[24] nemen we bij de uitvoering mee. Daarnaast werken we samen met ervaringsdeskundigen – zoals het zelfregiecentrum Nijmegen – om vooraf oplossingen te ontwikkelen voor mogelijke problemen, zodat alle inwoners zich gehoord en betrokken voelen.

7.4. Handhaving

Handhaving vormt het sluitstuk van het beleidsplan en wordt pas ingezet wanneer andere maatregelen onvoldoende effect hebben. We zetten in eerste instantie in op bewustwording, heldere communicatie en goede dienstverlening. Handhaving is niet bestraffend, maar gericht op het bevorderen van naleving van de geldende regels. Het doel van handhaving is om ervoor te zorgen dat ‘de vervuiler betaalt’ wordt nageleefd. Op grond van de Afvalstoffenverordening Nijmegen 2022[25] kan de gemeente Nijmegen handhaven tegen verkeerd aanbiedgedrag van afval en grondstoffen.

In de uitvoering onderzoeken we hoe handhaving op een effectieve, proportionele en uitvoerbare manier kan worden toegepast. We bepalen welke handhavingsstrategie het beste aansluit bij de situatie en welke combinatie van instrumenten – zoals preventie, toezicht en eventuele sancties – het meest bijdraagt aan het gewenste gedrag en resultaat.

24. Zie: Handboek Nijmegen Toegankelijk
25. Zie Afvalstoffenverordening Nijmegen 2022

8. Financiën

In dit hoofdstuk worden de financiële aspecten van dit grondstoffenbeleidsplan toegelicht. Eerst wordt ingegaan op de financiële gevolgen van de invoering van omgekeerd inzamelen en de overige uitgangspunten. Vervolgens worden twee financiële scenario's uitgewerkt en met elkaar vergeleken. In scenario nul blijven we binnen de huidige begroting. Hierdoor kunnen niet alle ambities uit dit grondstoffenbeleidsplan worden gerealiseerd. In scenario Plus zetten we de benodigde middelen in om de ambities uit dit grondstoffenbeleid wél te realiseren. Dit is het voorgestelde scenario. Per scenario worden de financiële consequenties inzichtelijk gemaakt. Tot slot wordt de huidige financiële structuur van de gemeente Nijmegen beschreven.

8.1. Afweging financiële scenario's

Omgekeerd inzamelen

Voor de invoering van omgekeerd inzamelen is een raming gemaakt op basis van de tarieven in 2024. Op hoofdlijnen geeft dit inzicht in het financiële effect van de invoering van omgekeerd inzamelen. Daarbij is onder meer rekening gehouden met de logistieke inzamelkosten, de afschrijvingslasten van ondergrondse containers, de kosten voor het opruimen van bijplaatsingen en de verwerkingskosten van het restafval bij ARN.

Een lager aanbod van restafval leidt tot een kostenbesparing door een daling van de verwerkingskosten. Daarnaast rijdt Dar minder routes door het uitfaseren van de restafvalzakkeninzameling. De verwachting is dat de invoering van omgekeerd inzamelen op termijn nagenoeg kostenneutraal

kan plaatsvinden. Voor de zorgvuldige projectmatige uitrol, van omgekeerd inzamelen – de projectkosten – zullen incidentele kosten worden gemaakt die via de P&C cyclus worden opgevoerd.

Financiën verbeteren kwaliteit grondstoffen
Voor het inzetten op de kwaliteit van grondstoffen werken we in de Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid acties uit met bijhorende kosten. Hierbij kijken we naar verwachte kosten en baten op korte en lange termijn, zoals eenmalige kosten maar ook besparing door minder restafval. Grondstoffen leveren niet altijd (even veel) geld op. Dit is afhankelijk van de markt en de afzet.

De exacte financiële gevolgen worden in de uitvoeringsagenda uitgewerkt. Hierin worden de verwachte kosten, mogelijke financieringsbronnen, benodigde investeringen en eventuele financiële risico's per maatregel beschreven.

Keuze voor financiën
Binnen de stadsbegroting maakt de gemeenteraad een integrale afweging maken over de verdeling van de beschikbare budgetten. In dit grondstoffenbeleidsplan worden de mogelijke gevolgen van deze afweging inzichtelijk gemaakt voor twee scenario's: scenario nul, waarin bij de budgetverdeling geen aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld en scenario plus, waarin aanvullende middelen worden vrijgemaakt om de uitgangspunten en ambities uit dit grondstoffenbeleidsplan te realiseren.

Scenario nul: We doen wat mogelijk is binnen de huidige begroting
Als er geen extra budget wordt vrijgemaakt binnen de stadsbegroting, kunnen we alleen voortbouwen op het bestaand beleid (uitgangspunt 1 in grondstoffenbeleidsplan). Het huidige beleid in Nijmegen is erop gericht om restafval voornamelijk in zakken in te zamelen en op sommige locaties gebruik te maken van verzamelcontainers (vooral in de binnenstad). Hierbij hanteren we het principe 'de vervuiler betaalt': inwoners betalen voor de restafvalzakken en voor het openen van de verzamelcontainers.

Grondstoffen zamelen we gescheiden in. Dit betekent dat inwoners hun afval thuis zelf scheiden in verschillende grondstoffenstromen, zoals papier, glas, gft en PMD.

Binnen de huidige begroting is het niet mogelijk om alle uitgangspunten in dit grondstoffenbeleidsplan te realiseren. Dit betekent dat we de nationale en Europese doelstellingen voor 2035 – 65% recycling – naar verwachting niet zullen behalen.

Zonder extra inzet van de gemeente Nijmegen op het verminderen van (rest)afval en het verbeteren van de kwaliteit grondstoffen, ontstaan op meerdere vlakken knelpunten:
- Het verbranden van restafval wordt steeds duurder. Gemeenten moeten meer betalen voor verwerking als de kwaliteit van grondstoffen laag is. Dit vertaalt zich in hogere kosten voor gemeenten en dus voor inwoners.
- Meer restafval leidt tot meer verbranding en daarbij hogere CO_2-uitstoot.
- Door minder recycling ligt er meer druk op winning van nieuwe grondstoffen, wat een extra druk legt op natuur en klimaat.
- We halen de Europese en nationale doelen om in 2050 een circulaire stad te zijn niet.

Scenario plus: Voorgesteld ambitieniveau (ambitie en uitgangspunten in dit grondstoffenbeleidsplan
We willen de ambities en doelen uit dit grondstoffenbeleidsplan realiseren. Naast het voortzetten van het huidige beleid zetten we daarom in op verschillende uitgangspunten: het invoeren van omgekeerd inzamelen, het verbeteren van de kwaliteit van ingezamelde grondstoffen, afvalpreventie, preventie van verlies van grondstoffen door verkeerd aanbiedgedrag en het optimaliseren van monitoring. Deze extra inzet draagt bij aan een hogere kwaliteit- en een betere recycling van grondstoffen. Hiermee zetten we concrete stappen om de nationale en Europese doelstellingen te realiseren, de transitie naar een circulaire economie in Nijmegen te versnellen en de CO_2-uitstoot verder terug te dringen.

Als we kiezen voor het voorgesteld ambitieniveau dan zal er eerst een incidentele (project)kostenstijging zijn gevolgd

door structurele voordelen. Dit zijn incidentele kosten voor de projectkosten voor implementatie omgekeerd inzamelen, handhaving, participatie, gedragscampagnes en communicatie, monitoring, doelgroepbenadering en acties voor het verbeteren van de kwaliteit grondstoffen.

We verwachten dat deze kosten ongeveer €450.000,- per jaar zijn tot 2035. Voor 2027 dekken wij de kosten uit het budget E600156 - 003 Afval DAR DVO, uit programma Openbare Ruimte. We nemen extra kosten op in het koersdocument 2027 voor de oplading begroting 2028 en jaren daarna, onder voorbehoud van vaststelling stadsbegroting.
De middelen binnen het budget E600156 – 003 Afval DAR DVO zijn momenteel ontoereikend om alle uitgangspunten in het grondstoffenbeleidsplan uit te voeren. Wel kunnen we in 2027 binnen dit budget de voorbereidingen treffen.
De schatting is dat omgekeerd inzamelen in 2035 geïmplementeerd zal zijn.

8.2. Financieel kader

Niet-kostendekkende volledig variabele afvalstoffenheffing

In de gemeente Nijmegen is er op dit moment spraken van een **niet-kostendekkende volledig variabele afvalstoffenheffing.** Dat wil zeggen dat de inwoners alleen betalen voor hun restafval via de aanschaf van (rode en groene) huisvuilzakken, stortingen in (ondergrondse) containers en het brengen van verschillende soorten grof restafval naar de milieustraat. Deze afvalstoffenheffing wordt gebruikt als gedragsprikkel.

De kostendekkingsgraad voor de afval- en grondstoffen-inzameling is in 2026 21%. De overige 79% van de kosten worden vanuit de Algemene Middelen gedekt. De keuze voor het al dan niet kostendekkend maken van de afvalstoffen-heffing wordt geregeld via het belasting- en tarievenbeleid van de gemeente en is geen onderdeel van dit grondstoffen-beleidsplan. Het principe van ‘de vervuiler betaalt’ en het inzetten van de afvalstoffenheffing als gedragsprikkel blijft het uitgangspunt.

Door inflatie en stijgende kosten voor inzameling en verwerking wordt afval- en grondstoffen verwerking steeds duurder. Gemeenten moeten deze kosten deels door-berekenen, waardoor ook restafvalzakken duurder worden (indexering). Maar er zit een grens aan dit systeem. Het is belangrijk om een balans te vinden in de prijs die hoog genoeg moet zijn om restafval te verminderen, maar niet zo hoog dat mensen het systeem gaan ontwijken. Bij een verdere verhoging van het tarief voor de groene restafvalzak moeten we afwegen of dit leidt tot substantiële verdere verbetering van afval- en grondstoffenscheiding. Een te hoog tarief kan aanzet geven tot ongewenste neveneffecten zoals bijplaatsingen en dumpingen van restafval.

9. Vervolg: Uitvoerings-agenda Grondstoffenbeleid

Dit grondstoffenbeleidsplan vormt een visie op hoofdlijnen tot 2035. De concrete uitvoering volgt na vaststelling van het plan.

Begin 2027 stellen we de Uitvoeringsagenda Grondstoffen-beleid op. In deze uitvoeringsagenda worden concrete maatregelen uitgewerkt die bijdragen aan het behalen van de doelen en uitgangspunten in dit grondstoffenbeleidsplan. Hierbij wordt niet alleen beschreven welke maatregelen worden genomen, maar ook hoe, waar en wanneer deze worden uitgevoerd en welke kosten eraan verbonden zijn. De voorgestelde maatregelen worden getoetst aan de afval-driehoek, waarbij prioriteit wordt gegeven aan afvalpreventie en recycling. Op deze manier wordt gewaarborgd dat we duurzame maatregelen inzetten, terwijl we rekening blijven houden met de service en financiën.

Binnen de uitvoeringsagenda wordt aandacht besteed aan de financiële haalbaarheid van maatregelen. Er wordt inzicht gegeven in de kosten en waar mogelijk in de besparingen en de benodigde investering. Ook richten we ons op communicatie en stellen we een participatieplan op. Verder wordt een planning opgenomen, waarin de fasering en prioritering van de maat-regelen worden vastgelegd. Tot slot wordt een monitoringsplan opgesteld, waarmee de voortgang en resultaten structureel worden gevolgd en geëvalueerd. Op basis hiervan kan de uitvoeringsagenda indien nodig tussentijds worden bijgestuurd.

De Uitvoeringsagenda Grondstoffenbeleid vormt daarmee een praktische vertaling van dit grondstoffenbeleidsplan en biedt een concreet handelingskader om de gestelde doelen daadwerkelijk te realiseren.

Bijlage(n)

1. Onderzoek stadspanel ‘omgekeerd inzamelen’